

सन २०१६-१७ मध्ये राज्यातील
आदिवासी जिल्ह्यामध्ये आदिवासी
कुटुंबाच्या परसबागेत फळझाड व
भाजीपाला लागवडीची योजना
राबविण्यास प्रशासकीय व वित्तीय
मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्र. आपयो-२०१६/प्र.क्र.७९/९अ
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक- २६/०९/२०१६

वाचा:-

- १) संचालक फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्रमांक- कृआ/फलो-३/
आदिवासी परसबाग/१६-१७/११६०/१६, दिनांक २१/०४/२०१६.
- २) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्र.पुनर्वि-२०१६/प्र.क्र.११७/१६/२-अ, दि.२०/०९/२०१६.

प्रस्तावना :-

राज्यातील १३ जिल्ह्यांतील आदिवासी भागातील कुपोषणाचे प्रमाण कमी करण्याच्या उद्देशाने व आदिवासी बांधवांना पौष्टिक आहार पुरविण्यासाठी, आदिवासी कुटुंबाच्या परसबागेत पौष्टिक भाजीपाला व फळांची निवड करून त्याची लागवड करण्यास प्रोत्साहन देण्याकरीता “आदिवासी कुटुंबाच्या परसबागेत फळझाड व भाजीपाला लागवड” ही योजना, राज्यात सन २००३-०४ पासून राबविण्यात येत आहे. सदर योजना सन २०१६-१७ मध्ये राज्यात राबविण्याकरीता रु. २० लाखाचा प्रस्ताव संचालक फलोत्पादन यांनी शासनास सादर केला आहे. सदर योजना राबविण्याकरीता सन २०१६-१७ मध्ये, रु.१ लाख इतका निधी अर्थसंकल्पीत करण्यात आला असून, रु.१९ लाख इतका निधी संदर्भ क्र.२ येथिल शासन निर्णयान्वये पुनर्विनियोजित करण्यात आला आहे. सदर योजना सन २०१६-१७ मध्ये राज्यात राबविण्यास प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यास अनुसरून शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :-

राज्यातील ठाणे, पालघर, पुणे, नाशिक, धुळे, नंदूरबार, जळगांव, अहमदनगर, नांदेड, यवतमाळ, गडचिरोली, चंद्रपूर व अमरावती या जिल्ह्यातील आदिवासी कुटुंबाच्या परसबागेत फळझाड व भाजीपाला लागवडीची योजना सन २०१६-१७ मध्ये राबविण्याकरिता प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत असून, सदर योजना राबविण्यासाठी रुपये २० लाख (रुपये वीस लाख फक्त) इतकी रक्कम खर्च करण्यास वित्तीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. लाभार्थ्यांची निवड :- आदिवासी क्षेत्रातील ज्या कुपोषणग्रस्त गावामधील आदिवासी कुटुंबाकडे शेतजमिन किंवा परसबाग उपलब्ध असेल अशा आदिवासी लाभार्थ्यांची निवड सन २०१६-१७ यावर्षी करण्यात येईल. लाभार्थी निवड करतांना ज्या आदिवासी कुटुंबात कुपोषित बालके असतील अशा आदिवासी शेतकऱ्यांना या योजनेचा प्राधान्याने लाभ देण्यात यावा. ज्या जिल्ह्यातील सर्व आदिवासी

शेतकऱ्यांना या योजनेचा या पुर्वी लाभ दिलेला आहे, अशा जिल्ह्यामध्ये यापुर्वी लाभ घेतलेल्या शेतकऱ्यांना चक्रीय पध्दतीने किमान पाच वर्षांच्या कालावधीनंतर पुनः लाभ देण्यात यावा.

३. या योजनेअंतर्गत लागवड करावयाची फळझाडे/ भाजीपाला :-

१) चिकू २) कागदी लिंबू ३) पेरू ४) पपई ५) शेवगा ६) कढीपत्ता ७) अळू ८) मेथी ९) पालक १०) लाल भोपळा ११) दुधी भोपळा १२) मागणीनुसार इतर भाजीपाला जसे, दोडका, गवार, वांगी व इतर.

४. लाभ द्यावयाचे साहित्य व सामुग्री पुरवठा :-

लाभार्थीकडे स्वतःची अवजारे नसल्यास प्रती लाभार्थी रु. १५०/- किमतीची फळझाडे/ भाजीपाला लागवड साहित्य पुरवठा व रु.१००/- चे अवजारांचा संच पुरवण्यात येईल. लाभार्थीकडे स्वतःची अवजारे असल्यास त्यास अवजाराऐवजी कलमे/रोपे तसेच बी-बीयाण्यांचा पुरवठा, रु.२५०/- च्या तसेच त्यांचे परसबागेतील लागवड योग्य क्षेत्राच्या, मर्यादेत करण्यात येईल.

५. अंमलबजावणी करणारी यंत्रणा :-

सदर योजना संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी यांचे मार्फत राबविण्यात येईल.

६. आहरण व संवितरण अधिकारी :-

सदर योजनेसाठी संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी हे आहरण व संवितरण अधिकारी राहतील.

७. लाभार्थी प्रशिक्षण- रोपांची लागवड, जोपासना, फळे काढणी, फळे व भाजीपाला यांचे खाद्य पदार्थ तयार करणे इत्यादीबाबत प्रशिक्षण ग्रामस्तरावर देण्यात येईल. प्रशिक्षणासाठी होणारा खर्च आत्मा मधून करण्यात यावा.

८. संनियंत्रण आढावा - संचालक (फलोत्पादन) कृषि आयुक्तालय, पुणे यांना संनियंत्रण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर योजना राबविण्याबाबतच्या सविस्तर मार्गदर्शक सुचना संचालक (फलोत्पादन) संबंधितांना निर्गमित करतील. संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, या योजनेचा गांवनिहाय आढावा घेऊन लागवडीच्या संबंधीचा अहवाल विभागीय कृषि सहसंचालकामार्फत, संचालक (फलोत्पादन) यांना सादर करतील. या योजनेतर्गत लाभ घेणा-या लाभार्थ्यांची यादी तपशिलासह कृषि विभागाच्या अधिकृत संकेत स्थळावर प्रसिध्द करण्यात यावी.

९. योजनेतर्गत तपासणी - या योजनेतर्गत लागवड केलेल्या परस बागातील लागवडीची तपासणी खालील प्रमाणे करण्यांत येईल.

१)	विभागीय कृषि सहसंचालक	०.५ टक्के
२)	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	१ टक्के
३)	उपविभागीय कृषि अधिकारी	२ टक्के
४)	तालुका कृषि अधिकारी	५ टक्के
५)	मंडळ कृषि अधिकारी	२५ टक्के
६)	कृषि पर्यवेक्षक	१०० टक्के

१०. या योजनेसाठी होणारा खर्च रु.२० लाख (रु.वीस लाख फक्त) सन २०१६-१७ या वर्षाकरीता मंजूर व अर्थसंकल्पीत केलेल्या तसेच संदर्भ क्र.२ येथिल शासन निर्णयान्वये पुनर्विनियोजित केलेल्या तरतुदीनुसार खालील लेखाशिर्षातून भागाविण्यात यावा.

"मागणीक्र.डी -३,

२४०१- पीक संवर्धन,

(११९), बागायती व भाजीपाला पिके

(०१) (२७) आदिवासी जिल्ह्यात परसबाग योजना

(२४०१ ३६५४)

३३ अर्थसहाय्य."

११. या शासन निर्णयान्वये उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या निधीचा विनियोग तात्काळ करण्यात यावा. तसेच निधी विनियोगाच्या अनुषंगाने संचालक फलोत्पादन यांनी शासनास वेळोवेळी उपयोगीता प्रमाणपत्र सादर करावे.

१२. या शासन निर्णयाची अंमलबजावणी काटेकोरपणे होईल याची दक्षता आहरण व संवितरण अधिकारी यांनी घ्यावी. या योजनेसाठी खर्च करतांना सर्व वित्तीय नियम, विनियम, वित्तीय शासन निर्णय, राज्य शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले आदेश आणि भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक यांचे या संदर्भातील निरीक्षण यांचे पालन होईल या अटीच्या अधीन राहून निधी खर्च करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

१३. हे आदेश नियोजन विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्र.१९५/२०१६/व्यय-१ , दि.९.९.२०१६ ला अनुलक्षून निर्गमित करण्यात येत आहेत.

१४. प्रस्तुत शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संगणक सांकेतांक २०१६०९२६१७३२१६३३०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अनिल वि. विशे)

कार्यासन अधिकारी

प्रति,

१. मा. मंत्री (कृषी)यांचे खाजगी सचिव,मंत्रालय, मुंबई-३२.
२. मा. राज्यमंत्री (कृषी)यांचे खाजगी सचिव,मंत्रालय, मुंबई-३२.
३. मा. प्रधान सचिव (कृषी) यांचे वरिष्ठ स्वीय सहाय्यक,कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय , मुंबई.
४. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य , पुणे.
५. उपसचिव (फलोत्पादन) यांचे स्वीय सहाय्यक,कृषि व पदुम विभाग,मंत्रालय,मुंबई.
६. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळ,पुणे.
७. संचालक (फलोत्पादन),कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य , पुणे.

८. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,
९. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी,
१०. महालेखापाल-१-२(लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा व परिक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर.
११. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
१२. सहाय्यक संचालक (लेखा) , कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१३. माहिती व जनसंपर्क संचालनालय (प्रसिध्दीसाठी)
१४. कार्यासन ९-अ, निवडनस्ती.